

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî Yardımlaşma Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı: 26.1.1990 Sayı: 20414)

Kanun No.
3607

Kabul Tarihi
18.1.1990

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Halk Cumhuriyeti arasında 6.6.1988 tarihinde Ankara'da imzalanmış olan Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî Yardımlaşma Sözleşmesinin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE MACARİSTAN HALK CUMHURİYETİ ARASINDA HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA ADLÎ YARDIMLAŞMA SÖZLEŞMESİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Halk Cumhuriyeti, iki ülke arasında adlî alandaki işbirliğini geliştirmek arzusuyla, hukukî ve ticarî konularda bir adlî yardımlaşma sözleşmesi akdetmeyi kararlaştırmışlardır. Bu amaçla tam yetkili olarak aşağıdaki temsilcilerini seçmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti
Macaristan Halk Cumhuriyeti

Bu temsilciler selahiyetnamelerini karşılıklı olarak tetkik ile usulüne uygun bulmalarını müteakip aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır:

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

1. Âkit Taraflar kendi topraklarında, diğer Tarafın vatandaşlarının, şahsî ve malvarlığına ilişkin hak ve menfaatlerinin kendi vatandaşlarıyla aynı şartlarda hukukî korumadan yararlanmasını sağlarlar.

2. Âkit taraflardan birinin vatandaşları, diğerinin topraklarında hak ve menfaatlerinin takibi ve korumasında adlî makamlar ile diğer yetkili makamlara bu Âkit Tarafın vatandaşlarının tabi olduğu aynı şartlarda serbestçe müracaat hakkına sahip olacaklardır.

3. Bu maddenin ilk iki paragrafının hükümleri diğer Âkit Tarafın topraklarında merkezi olan ve kanunlarına uygun biçimde kurulmuş tüzel kişilere de uygulanır.

Madde 2

İki Âkit Tarafın yetkili makamları bu sözleşmenin hükümlerinde belirtilen şartlar çerçevesinde hukukî ve ticarî konularda adlî yardımlaşmada bulunacaklardır.

Madde 3

Hukukî ve ticarî konularda adlî yardımlaşma özellikle şunları kapsar: Adlî evrak ve resmî belgelerin (şahadetname) düzenlenmesi, hasım taraflar ile şahit ve uzman dinlenmesi ve fiili veya hukukî bir durumun saptanmasına mütedair zabıtlar, bunlara ilişkin zabıtlar, raporlar ve diğer benzer belgelerle belgelerin ve istinabe evrakının tebliğine ilişkin zabıtlar.

Madde 4

Hukukî ve ticarî konularda yetkili makamlar, adlî yardım taleplerini merkezî makamları oluşturan Adalet Bakanlıkları aracılığıyla yapacaklardır. Ancak bu yöntem yetkili adlî makamların ne doğrudan yazışmalarını ne de diplomatik yolu kullanmalarını engellemez.

Madde 5

Adlî yardım talebi, talep edilen Âkit Tarafın değerlendirmesi sonucu, egemenliğine, güvenliğine, kamu düzenine veya yasalarının ana hükümlerine aykırı olması halinde reddedilebilir.

BÖLÜM II

TEMİNATTAN MUAFİYET VE ADLİ MASRAFLARLA İLGİLİ
KARARLARIN YERİNE GETİRİLMESİ

Madde 6

1. Âkit Taraflardan birinin toprağında ikâmetgahı olması koşuluyla bir mahkemeye veya herhangi bir adlî makama davacı veya müdahil sıfatıyla müracatta bulunan Âkit Taraflardan birinin vatandaşına bu ülkede yabancı olmak, ikâmetgahı veya meskeni bulunmamak gibi nedenlerle her ne ad altında olursa olsun kefalet veya teminat akçesi yüklenemez.

2. Diğer Âkit Tarafın ülkesinde yabancı olması veya meskeni veya ikâmetgahı bulunmaması nedeniyle tanınan bu muafiyet, adlî masrafları garanti etmek amacıyla davacı veya müdahillerden istenebilecek teminat ve kefalet yönünden de uygulanır.

Madde 7

1. 6 ncı maddenin hükümleri uyarınca kefalet, teminat veya diğer ödemelerden muaf tutulan kişiler, kesinleşmiş bir karar sonucu mahkeme masraflarını ödemeye mahkûm edilirlerse, diğer Âkit Tarafın yetkili makamı bu kararın kendi topraklarında ücretsiz icra edilmesini sağlayacaktır.

2. Önceki paragrafın hükümleri, masrafları bilahare tespit eden adlî kararlar için de uygulanır.

3. Adlî masrafların tahsili konusunda alınan kararlarla ilgili talepler diğer Âkit Tarafın yetkili makamlarına, iki ülkenin merkezî makamları ya da doğrudan ilgili kişiler aracılığıyla iletilir.

Madde 8

1. Mahkûm olan tarafın sonradan başvurusu hariç, diğer Âkit Tarafın yetkili makamı tarafları dinlemeksizin masraflar konusunda alınan kararların uygulanabilir olduğunu açıklayacaktır. Bu makam, alınan kararın, kararın verildiği ülke kanununa göre bu kararın kesinleşmiş olup olmadığını incelemekle yetinecektir. Talep eden Devletin yetkili makamının sözkonusu kararın kesin hüküm niteliğini kazandığını belirten bir yazısı bu şartın yerine getirilmesi için yeterlidir. Bu makamın yetkili olduğu, talep eden Devletin merkezî makamınca tasdik edilecektir.

3607

18.1.1990

2. Talep eden Taraf istediği takdirde, harç ve masraf kararının yerine getirilmesi hakkında karar vermeye yetkili Devlet makamı, yukarıdaki maddelerde belirtilen konularda sonradan yapılacak masraf ve ücretleri de takdir eder. Bu masraflar adli masraf hükmünde sayılır.

BÖLÜM III MECCANİ ADLİ MÜZAHERET

Madde 9

1. İster davacı ister davalı olsunlar ve davanın niteliği ne olursa olsun, davanın masraflarını ödeyemeyecek durumda olan Âkit Tarafın vatandaşları diğer Âkit Tarafın vatandaşları gibi aynı şartlar altında meccani adli yardımdan yararlanabilir.

2. Meccani adli yardımdan yararlanabilmek için ödeme imkânsızlığına ilişkin fakirlik ilmuhaberinin öncelikle ibrazı şarttır. Bu belge, talep edenin halihazır mesken veya ikâmetgahının bulunduğu yetkili makamlar tarafından verilir. Şayet talepte bulunan Âkit Taraflardan birinin bir vatandaşı adli yardımı talep ettiği ülkede oturmuyor ise, fakirlik ilmuhaberi diplomatik ajan veya konsolosluk memuru tarafından tasdik edilmelidir. Anılan belgenin tasdiki hiçbir masraf ve harca tabii olamaz.

3. Şayet talepte bulunan şahıs Âkit Devletlerden hiçbirinde oturmuyor ise, vatandaşı bulunduğu yetkili devletin diplomatik ajan ve konsolosluk memuru tarafından verilen fakirlik ilmuhaberi yeterli sayılır.

Madde 10

Yetkili Makam meccani adli müzaheret talebi üzerine, bu talebin bahşedilmesi kararını vermeden önce tamamlayıcı bilgiler isteyebilir.

Fakirlik ilmuhaberini ve diğer Âkit Tarafın yetkili makamlarınca temin edilen bilgileri inceler ve kararını bu incelemenin sonucuna göre verir.

Madde 11

Meccani adli müzaheret konusunda yazışmalar merkezî makamlar aracılığıyla yapılır. Bu makamlar talebi ve istenilen bilgileri içeren belgeleri diğer Âkit Tarafın yetkili makamlarına gönderir. Meccani adli müzaheret talebinde bulunan Taraf, talebine dava tutanağı ile buna mütedair belgeleri ekleyebilir.

Madde 12

Âkit Taraflardan birinin yetkili makamlarınca bir davada meccani adli müzaheretten yararlanması karara bağlanmış kişi özellikle aşağıdaki haklardan yararlanacaktır:

1. Meccani adli yardımın tanındığı dava veya meselede parasız savunma, aynı davaya ilişkin olarak İşbu Sözleşme hükümlerine göre diğer adli makamların önünde icra edilmiş olan her türlü usule dair işlemde bulunma.

2. Tahakkuk eden kayıt resminin Hazine tarafından karşılanması.

3. Meccani adli müzaheretin konusu ile ilgili adli ve idari işlemlerde harç ve resimlerden muafiyet. Bununla beraber, masrafları ödemeye mahkûm olan hasma rücu hakkı saklıdır.

4. Gazetelere ilan verilmesi kararlaştırıldığında, ilan masraflarının Hazine tarafından karşılanması.

BÖLÜM IV
BELGELER VE MEVZUAT
HAKKINDA BİLGİ

Madde 13

1. Âkit Taraflardan birinin yetkili makamlarınca usulüne göre düzenlenen tasdikli, mühürlü ve imzalı belgeler, diğer Âkit Tarafın ülkesinde tekrar tasdiki ihtiyaç duyulmadan kabul edileceklerdir. Bu kural, diğer Âkit Tarafın ülkesinde yürürlükteki yasaya göre, imzalı belgelerin örnekleri için de geçerli olacaktır.

2. Âkit Taraflardan birinin yetkili makamlarınca verilmiş belgeler, diğer Âkit Tarafın topraklarında delil kuvvetinde resmî belgeler olarak kabul edilecektir.

Madde 14

1. Tarafların yetkili makamları, topraklarında meydana gelen diğer Âkit Tarafın vatandaşları ile ilgili evlilik, doğum ve ölümle ilgili belgelerin birer örneğini münasip sür'atle diplomatik kanaldan ücretsiz olarak diğer Âkit Tarafa göndermeyi taahhüt eder.

2. Âkit Tarafların Adalet Bakanlıkları, kendi hukukî ve ticarî konulardaki mevzuatlarına ilişkin bilgileri, talep üzerine karşılıklı olarak göndereceklerdir.

BÖLÜM V
TEBLİGAT, İSTİNABE VE ADRES TESPİTLERİ

A. TEBLİGAT TALEBİ

Madde 15

Âkit Taraflardan birinin adfî makamlarınca düzenlenen adfî olan veya olmayan hukukî ve ticarî konulardaki tebligat evrakları, uyruklukları ne olursa olsun, aşağıdaki 16 ncı maddede belirtilen yöntem dahilinde diğer Âkit Tarafın topraklarında bulunan kişilere tebliğ edilir.

Madde 16

1. Her türlü tebligat evrakı talep eden Devletin dilinde iki nüsha olarak düzenlenir. Talep edilen Devletin dilinde de tebligatın iki nüsha çevirisi ayrıca eklenir. Bununla beraber, talep edilen ülkenin diline çevrilmesinde güçlük çıkması halinde, İngilizce veya Fransızca çevirisi kabul edilir.

2. Özellikle tebliğ için gönderilen belgelerin nelerden ibaret bulunduğu, gerekiyor ise, süreleri, tarafların isim ve ünvanlarını ve tebligatın yapılacağı muhatap kişi veya kuruluşun açık adresini ihtiva eden bir talepname düzenlenir. Bu talepname talepte bulunan ülkenin yetkili makamınca düzenlenir ve bu makamın yetkili kişisinin imza ve mühürünü taşır. Talepnameye tebliği istenen belgeler eklenir.

3. Her iki Âkit Taraf, yetkili makamları veya merkezî makamları dışında, taleplerini diplomatik kanaldan yapma hakkına sahiptirler. Bunun yanında diğer Tarafın topraklarındaki kendi uyruklarına Büyükelçilikleri veya Konsolosluk memurları aracılığıyla tebligatta bulunabilirler.

4. Tebligatın yapıldığını, ya da herhangi bir nedenle yapılmadığını gösterir belgeler, tebellüğ belgesi veya zabıtlar önceki paragraflarda belirtilen makamlar aracılığıyla gönderilir.

3607

18.1.1990

5. Tebligat talebinde bulunan Tarafın yetkili makamları ve tebligatın yapılması istenilen Taraf, yukarıda belirtilen belgelerin tebliği ve kapsamı hakkında açıklayıcı ve tamamlayıcı bilgi ve belge isteyebilirler.

Bu konuda, iki Tarafın yetkili makamları kendi aralarında doğrudan yazışabilirler.

Madde 17

1. Tebligat işlemi, talepte bulunulan Tarafın yetkili makamlarınca yerine getirilir. Yer açısından yetkili olmayan makam veya daire, tebligat talebini yetkili makama doğrudan göndermek suretiyle gerçekleştirmesini sağlar. Bu konudaki bilgiler, gerekiyor ise, ilgili makamlarca, merkezi makamlarına yahut da tebligat evrakının alındığı makama verilir.

2. Tebligat talebi, talepte bulunan Devletin isteği üzerine, talepte bulunulan Devletin yasalarında belirtilen yöntemlerden biri veya millî kanuna aykırı olmamak kaydıyla özel bir biçimde yerine getirilir.

Madde 18

Tebligat talebini yerine getiren makam, doğrudan veya yetkili makamlar aracılığıyla, tebligatın yapıldığını gösteren tebligat zaptını, tebligatın yerine getirilmesini engelleyen sebebe ilişkin işlemlere mütedair safhalar hakkındaki bilgiyi, tebligatı yerine getirmenin veya yerine getirememenin imkânsızlığının şekli ve tarihi ile gönderir. Tebligata ilişkin veya tebligat teşebbüsü veya girişimine ilişkin zabıt, iade edilecek tebligat evrakının ikinci nüshasına eklenir.

Madde 19

1. Âkit Taraflar tebligatın yerine getirilmesinden, bilgi talepleri ve ek belgelerin gönderilmesinden ve tebligatla ilgili diğer işlemlerden ötürü hiçbir masraf ve harcama talebinde bulunmazlar.

2. Taraflardan birince yapılan masraf ve harcamalar kendi millî kanununa göre ya Hazine, ya tebligata neden olan veya talep eden kişi ya da masraf ve harcamaların sorumlusundan alınabilir.

B) İSTİNABE TALEPLERİ

Madde 20

1. Hukukî ve ticarî konularda, Âkit Taraflardan birinin adlî makamları, kendi millî kanunu çerçevesinde diğer tarafın adlî makamlarına gerek bir tahkik olayı gerekse başka adlî olaylar için istinabe yoluyla başvuruda bulunabilir.

2. İstinabeler ve bunlarla ilgili tüm belge ve bilgiler talepte bulunan tarafın dilinde iki nüsha olarak tanzim edilir. Ayrıca ya talepte bulunulan tarafın diline ya da İngilizce veya Fransızca çevirisi de ikişer nüsha eklenmelidir.

3. İstinabeler duruma göre, aşağıdaki hususları ihtiva edebilir:

a) İstinabe talebinde bulunan adlî makamın adı ve dosya numarası,

b) Dava veya adlî işlemin kısaca açıklanması, tarafların iddia ve savunmalarının özeti,

c) Talep konusundaki diğer gerekli bilgiler ve özellikle, paragraflar şeklinde deliller, aydınlatılması istenen durumlar, sorulması istenen sorular,

d) Şahitlerin, bilirkişilerin ve dinlenmesi istenen diğer şahısların veya belli olaylarda hakkında bilgisine başvurulacak olanların kimlikleri ve açık adresleri.

Madde 21

1. Talepte bulunulan makam istinabeyi kendi millî mevzuatı çerçevesinde yerine getirir ve gerekirse, iç hukukunda yeralan müeyyideyi uygular. Talepte bulunan makamın isteği üzerine,

3607

18.1.1990

kendi millî kanununa aykırı olmaması koşuluyla istinabe evrakının gönderildiği makam özel bir yöntem uygulayabilir.

2. Talepte bulunan makam istediği takdirde, ilgili tarafların hazır bulunmalarını teminen istinabenin yerine getirileceği yer ve zaman bildirilir.

3. 5 inci maddenin hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla, istinabenin yerine getirilmesi talepte bulunulan makamın görevine girmiyor ya da belgelerin doğruluğu onaylanmamışsa istinabe reddedilebilir.

4. Talepte bulunulan Tarafın topraklarında ikamet eden talepte bulunan Tarafın vatandaşları ile ilgili istinabeler, diplomatik veya konsolosluk misyonları temsilcileri tarafından yerine getirilebilir.

Madde 22

1. İstinabenin yerine getirilmesi, şahitlerle ilgili masraflar, çevirmenlere ve bilirkişilere yapılan ödemeler, posta ve ilgili diğer tüm harcamalar dahil, hiçbir ödemeye tabi değildir.

2. Bununla beraber, istinabenin yerine getirilmesi nedeniyle harç ve masrafları ödeyen Taraf, istinabeye konu kişi ve kuruluşun bu Âkit Tarafın uyuğunda olması halinde sözkonusu harcamaları tahsil hakkını saklı tutar.

C. ADRES TESBİTİ

Madde 23

1. Tebligat veya istinabe talebini yerine getirmek için talep eden makam tarafından bildirilen adres eksik veya tam şekilde bilinmiyor ise, talep edilen makam, talep eden Tarafından verilen işyeri, posta kutusu numarası ve diğer benzer bilgiler dahil eldeki tüm imkânlardan yararlanarak adresi tespit edecektir.

2. Âkit taraflardan birinin vatandaşları haklarını kabul ettirmek hususunda diğer Âkit Tarafın ülkesinde ikamet eden bir şahsın veya tüzel kişinin adresini öğrenmek istemeleri halinde, diğer tarafın yetkili makamları, talep üzerine, bu adresin tespiti hususunda araştırma yaparlar ve bu husustaki bilgileri en kısa süre içinde verirler.

BÖLÜM VI SON HÜKÜMLER

Madde 24

1. İşbu sözleşme onaylanacaktır. Onay belgelerinin Budapeşte'de teatisinden 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.

2. Yürürlüğe girmesinden itibaren bu Sözleşme, Türkiye ile Macaristan arasında 18 Haziran 1938 tarihinde aktedilmiş olan Hukukî ve Ticarî Mevaddı Adliyeye Müteallik Mütakabil Münasebetlere dair Mukavelenamenin yerine geçecektir.

Madde 25

1. İşbu Sözleşme süresiz olarak aktedilmiştir.

2. Âkit Taraflardan herbirince her zaman için feshedilebilir. Bu durumda Sözleşme diğer Tarafa yapılan tebligatın alınmasından altı ay sonra yürürlükten kalkacaktır.

İşbu Sözleşme Âkit Tarafların tam yetkili temsilcileri tarafından imzalanıp mühürlenmiştir.

3607

18.1.1990

Ankara'da Haziran 1988 tarihinde Türkçe, Macarca ve Fransızca olarak ikiye nüsha halinde tanzim edilmiştir. Anlaşmazlık halinde Fransızca metin geçerli olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ADINA

MACARİSTAN HALK CUMHURİYETİ
ADINA

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Cilt	Birleşim	Sayfa
18	31	100
36	50	590
39	66	196:197,199:200,226:230

I - Gerekçeli 300 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 66 ncı Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Adalet ve Dışişleri Komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/518